


Malo in malo še, pa obvisi mi na ustnih Pariz kakor svaljčica,
 da ga izpuhnem v dimu pomladnem.
 Polna pomladi so usta mi. Kaj nameravaš. To hôde v oči.
 Barve v sijočih snopih kričijo.
 Sinje koprene! Zgrinja Pariz jih po vrtilih miru, kjer vdihavam
 svežost svojih deročih poemov.
 Avto, metró, avtobus. Vse to vrenje. Strgajte ven te tapete,
 dajte nazaj mi šum velemesta!
 O, jaz ne dam si vzeti krivulj, ki jih sonce zabada v Pariz.
 Bog sam stopa po ulicah hrupnih.
 Vi plovete v valih ljubezni, ki mreži vas. Danes živi vam v zavesti,
 mrzlični zdaj, ki žene motorje.
 Jaz pa z veseljstvom pirujem in dušo imam, ki mi diha iz prstov.
 Večnost imam, ki igra mi na čelu.
 Naj ura obrača strani, dovolj še ostane papirja. Pogledi
 cvetke so, ki jih poklanjamo soncu.
 Moja radost pa koraka od Palais des Rois do l'Étoile Impériale
 v svetlem življenju pod drevjem zelenih
 nežnosti. Vse je veselje v mojem telesu. Poletje držim
 v roki in rokavice. Obzorja
 vsa so na mojem peresniku. Kopljemo se v geometričnih mislih,
 ki jim kompas in ravnilo je nada.
 Človek je sadež, poln živega soka, začinjenega s poezijo,
 hrano poetov, pa ga pojéš
 slastno, ker veš, da ta sadež si sam.

K O R E N I N A V Z E M L J I

I V A N Z O R E C

I.


 rlepu, bogatemu, a samogoltnemu kmetu, je sin Janez že pred dobrim letom pobegnil v Ameriko. — «Sit je bil očetne sitnosti, pa se je izpeljal iz gnezda», je soseska vedela. — «In prav po očetovo je bil trimast ko kujav konj; tako seveda nista bila za vkup.» — «Stari zdaj kar nori od togote in sramote.» — Oče mu res ni mogel odpustiti tistega bega. Odkar se pomniti dá, še nihče ni tako užalil Trlepovine. Ali fantin — da bi ga končaj! — ni doma imel Amerike in dela

in vsega za vase in za nase? Prav treba se mu je ubijati in priditi tam notri na drugem koncu sveta!

Domačija je ob vsakem delu pogrešala sina, ponosni oče je od užaljenosti pobešal glavo in z jezo mislil nanj podnevi in ponoči. In da bi bila nesreča še večja, je to jesen umrla Trlepka, drobna, krotka in potrpežljiva ženica.

«Bog jo je rešil, saj ob samopridnem dedcu ni imela nič dobrega.»

«Nikoli ji ni privoščil prijazne besede, le na delo jo je gonil, čeprav ni bila kaj posebno zdrava in trdna.»

«Da, pohlevna ženica je kakor sveča gorela v ljubezni do domačije in ugasnila, ko ni nič več mogla.»

«O, trd je bil, trd — da bi ga vrag!»

«Tak je. Ampak v srcu je lahko dober, samo pokazati ne zna tega.»

«E, nikogar ne mara, samo zemljo ima rad in nikoli mu je ni dosti; če bi mogel, sedem gruntov bi spravil podse.»

To je bilo res. Rad je imel zemljo, z vsemi koreninami je bil zraščен z njo, a zdaj je tudi delati moral sam in se jeziti z dninarji.

Če bi bil Janez doma, kar izročil bi mu domačijo. Tako bi dota prišla k hiši in mlada, trdna delavka. A kako bo zdaj sam z do-raščajajočo hčerjo Maričko?

Ob nedeljah popoldne je hodil med njivami, travniki in po hosti, lepi ko vrt in očiščeni ko opleta njiva.

Otožni pogled mu je begal po polju, sopečem s toplimi dihi in valovečem v napete rebri. Po zgodnjih cveticah so se obešale z rumeno bero onogovičene čebele, da bi se nasrkale redkih sladkosti za mili domek; nad njimi so plesali lehkomiselni roji svatujočih mušic.

Iz navade so mu oči šle do svetlega vremenskega preroka vrh rdečega zvonika in obstale na vasi, obliti s polnim solncem in tiščēči se ob reber kakor otrok ob materine prsi.

Bele hišice so prijazno mežikale skozi sadovnjake; okna z modrimi okvirji so gorela v solncu in strmela v zeleno dolino, obrob-ljeno z bukovjem, hrastovjem in smrekovjem; pod nebo se je sukljal tenak steber dima in pršil v krotkem vetrcu.

Oh, in tistale bela lisa sredi velikega vrta, tista mogočna hiša, iznad vseh gledajoča po lepem polju in dragocenih travnikih ob Témenici in tja v krasne hoste, je ponosna Trlepovina.

Vse je bilo lepo, tiho in domače.

Misli, od jeze težke in od ljubezni vroče, so se mu igrale po lepem polju, travnikih in hosti.

«Saj ni drugače: po Janeza bom pisal!» je siloma premagoval trmoglavost in ponos.

Pa se ni mogel odločiti, preveč bi se ponižal pred sinom, se mu je zdelo.

«Marička,» je zato rekel nekoč po večerji, «pa piši Janezu, naj se vrne!»

Kakor da je pala z njega velika teža, ki jo je nosil predolgo, se je oddehnil in zagledal pod mizo. Saj res, kaj pa bi drugo? Sin je le sin in star je tudi že zadosti.

«Saj sem mu že pisala», je Marička priznala in boječe pogledala očeta.

«Kaj? Kaj si mu pisala?» se je začudil in skoraj ustrašil, da sam ni vedel zakaj.

«Da smo mater pokopali; da je pri nas zdaj sama žalost; in da bi ga vi radi domov.»

«Vse je res, le o meni si pisala, kar si sama mislila. Kdo ti je velel, da piši tako?»

Rad bi bil napravil hud obraz, pa mu je bilo preveč všeč, da je ugenila njegovo misel.

«To vsakdo vé, če vas le pogleda», je tiho ugovarjala.

«No, ti me gledaš nápek!»

Nobene več ni rekel, se brž prekrižal in šel venkaj.

Zunaj se je nasmehnil:

«Prebito dekle, glej, pravo je ugenilo.»

Ves čas je nestrpno čakal sinovega pisma. Pa minuli so meseci in meseci, samo pisma od nikoder ne.

Spet je bila pomlad. Hodil je ob parobkih muževnih host in se gubil v premnoge misli, posedal na črvojednih štorih in gledal po dolini, po lahko napeti rebri dolgih njiv, po solnčnih goricah, povsod. A oči so mu naposled zmerom obstale na ljubi Trlepovini. Od otožnosti in nestrpnosti, ko sinovega pisma le ni bilo, je kar medlel. Peklo ga je in grizlo, pomislil pa vendar ni, da on, oče, sinu ni še privoščil nobene besede ne.

Kar ti je pal v hišo poštni sel z Janezovim pismom. Marički piše o žalosti za materjo; ali domov ne misli še. Izvoljen je drug državni predsednik in zdaj se prav dobro zasluži. Tudi bi prav za prav ne mogel na pot, ker bo kmalu — zibal. Oženil se je že lani, Mivčevo z Dolge njive je vzel. Oče le naj lepo gospodarijo kakor se njim samim zdi, domov ga še ne bo tako brž.

Trlep si je segel v lase in skoraj zarjul:

«Oženil se je —! V Ameriki —! Kakovo je vzel —?»

Marička je videla, da se oko kali očetu. Ali mož se ni razjokal,

le pismo je pograbil, ga jezno zmečkal in pohodil, kakor da bi nad sinom samim hladil strašno togoto.

«O ti —!» je ječal in dirjal po sobi.

Koliko se je veselil in težko pričakoval sinove vrnitve, kako mu je vse odpustil in še domačijo namenil, — on pa gre in tako odgovori ...!

«Zdaj je konec ...!» je postajal in se prijemal za glavo.

Vsi računi, vsi sklepi in načrti so se podrli predenj; kar je tako lepo namenil, je zdaj kakor jarek čez vozno pot.

In kako se mu bodo posmehovali — po devetih soseskah bo šla njegova sramota: Trlepov edini sin je pobegnil v Ameriko in se tam obabil s tako in tako ...!

«No, le čakaj, srborito fantè!» je kazal zobé in tiščal solzé.

Potr in v tej uri postaran je z drsajočimi koraki prišel venkaj. Pred hišo mu je kipeča togota še bolj šinila v ude. Odvihral je na polje, kakor vselej, kadar so ga trle skrbi ali mu je bilo kaj dobro premisliti.

Marička je plaho gledala za njim in jo je skrbelo, s kakovim sklepom se bo vrnil.

Dan je bil lep kakor velik praznik. Pomlad je pod polnim solncem prepevala pozdrav gizdavi Vesni. Ozimina je lepo prezimila in zdaj zelenela v širokem upanju. V hosti so si odpevali krilati svatje. Gorak veter se je ujel v dolino in se ji klanjal z drevjem, da bi ga pustila vèn. Po nebu so se lovile bele ovčice in bežale nekamo daleč za obzorje. In po sredi doline je srebrela Témenica, solnce se je kopalo v njej.

Trlepu ni bilo mar vse te lepote: pregrda mu je bila usoda, žalost prevelika, jeza prestrašna.

«Mivčevo si je naprtil, osebénjico je vzal, oče je pijanček in mešetar!» je tožil njivam in klel ves svet, s togoto pa mu je rastel hud sklep.

«Ne bo drugače, že vidim: Sina nimam več, kar Marička naj dobi domačijo. Samo zase moram še poskrbeti.»

Ta sklep ga je nekoliko pomiril, da se je oddehnil, kakor bi mu težko, žuleče breme zdrsnilo z ram. Pokojnejši pogled je božal prijazno domačijo. Solnce je lezlo za Višenjske hribe in teklo z zlatom posuto pot na mlado polje in žarelo v oknih vaških hiš.

«Ali se res moram umekniti?» je dvomil, ko se je vračal domov. «Če je kmetija še tako lepa in dobra, mora opešati, če ni gospodinje in trdnih, mladih rok gospodarjevih», je spoznaval nemoč, ki si jo je že predolgo tajil.

O, tudi zdravja ni bil več pravega. Nikoli ni vedel, kaj je bolezen, zdaj pa ga je ob vsakem vetrnem ali vlažnem vremenu šivala

huda skrnina. In hiral je in slabel ob duševnih bojih, ki so mu kar vidoma pili moč in mračili občutje.

«Ha, da bi zemljo, ki sem jo vse življenje pojil in gnojil z znojem svojega truda, zdaj zadegal v golt osebnjekom —?! Nikoli, pa če naj se ob tej priči pogreznem!» se je, tevsajoč po polju, veril v jezi in žalosti.

Sosedje so ga opazovali in opravljali kakor so znali.

«Kaj neki kuha zdaj?»

«Nič pametnega, prevelika togota ga lomi.»

«Najpravše bi bilo, če si življenja ne bi delal težjega nego je.»

«Jezi ga, da se Janez ni vrnil in tu vzel bogate ženske.»

«Starega je sam napuh in samopridnost. Sin bi bil moral vzeti tisto, ki bi mu jo bil stari pokazal.»

«Pa tak zakon ni zmerom pravi.»

«Dopovedi to staremu trmoglavcu, dopovedi, če moreš!»

«Ampak kuha ti bržkone res nekaj. Večkrat ga vidim, kako postaja pri Goršeli.»

«O, nasbukal jo bo, da ga bo pomnila. Vdova je že več let, stara še ne tako in čedno domačijo ima. Nemara jo kupuje od nje, kakor jo je že hotel spraviti podse kmalu po Goršetovi smrti, pa ona ni marala in tudi omožiti se ne, čeprav so se ji ženini ponujali. Zdaj bi jo utegnil preslepiti, ko ženska vidi, da ji sami gre vse bolj v nič ko v prid.»

«Kaj pa, ko bi —? Saj veš: vdovec on, vdova ona.»

«Nekaj res kuha. Trlep je Trlep.»

II.

Po dolini je zavrelo: Trlep bo dal prepisati na Maričko!

«Janeza misli kar zavreči», so zmajevali z glavo.

«O ti preklicani dedec!»

Vsa bližnja in daljna soseska se je čezdalje bolj sračila nad njim, on pa je hodil po polju, se tepel s pametjo in vzdihoval:

«Otroci... otroci...!»

O, dokler so majhni, kakor piščeta življajo okoli tebe, na kolena ti sedajo, radi te imajo in slušajo; ko odrastejo, ti sedijo na srcu in se upirajo, da imaš z njimi le žalost in jezo.

«Otroci... otroci...!»

Jezen je bil zmerom bolj in kar grizlo ga je, da ima osebnjico za snaho.

«Ampak na Trlepovini ona nikoli ne bo gospodinjala!» je robantil. Od vroče togote in slepe trmoglavosti se je tudi tačas kar zadihaval, ko je osorno velel Marički, naj se opravi, da pojmeta do notarja in sodnije.

Maričko je očetov povelek bolj ustrašil ko razveselil.

«Oče, nikarte, prehudo bi bilo Janezu, če domačije ne bi dobil on», je prosila za brata.

«Nimam ga več, ne jemlji mi ga v misel!» je hropel.

«Oh, ko se vrne, kaj bo? Matere ne bo več našel in dóma ne...»

«Ali bi rada, da bi ti osebénjica rezala kruh?» je rohnél. «Ne cveli me še ti! Če mi boš vlekla na njegovo plat, bom šel in vse vkup prodal in zadejal!»

Poznala je očeta in vedela, da bi tudi to utegnil storiti. Zato je molčala in se lepo vdala.

In sta šla.

Za njima so gledali, kakor za ženinom in nevesto, ki gresta vabit v svate.

Marička je bila vsa rdeča od razburjenosti in molčé premišljevala, kako lepo bo gospodinjala.

Trlepu je šlo skoraj na smeh, da jo bo tako zagodel Janezu in vsem, ki mu privoščijo osebénjsko snaho in ki mislijo, da je Trlep kar tako. Ko pa mu je pogled planil po lepem polju, kadečem se v jutranji soparici, se mu je inako storilo. Milo se je oziral, kakor ne bi oči mogel odtrgati od umikajoče se domačije. Zdelo se mu je, da se vsaka bil na polju pripogiba k njegovim nogam in da boleče ječé puhteče njive, ki so rod za rodom pile znoj ponosnih Trlepov.

Mož je vzdihnil in pogledal Maričko.

«Omoži se, če te mara kdo!» jo je skušal. «Saj se imaš na kaj.»

«Pa ni treba, ko ste vi tu in gospodar še dalje, če hočete», je v zadregi rdela, a misli so se ji précej začele gubiti in zapletati pri tem ali onem fantu.

Izbranega, Bog ne zadeni, ni imela nobenega. Duša ji je bila čista kakor lilija ob rosnem jutru, še nikoli nihče je ni udaril po deviškem srcu, vse sanje so ji bile nedolžne in pobožne.

«No, pa se še kaj premisli!» je dejal in mu je bilo prav, da bo lahko izbiral vsaj zeta.

E, ko se bo razvpilo, da je Trlepovina prepisana na Maričko, bodo ženini pritisnili, kakor koza za soljo. Kaj ne bi: — taka domačija!

O, pa ni samo lepa domačija klicala snubcev; tudi Marička z velikimi in kakor potočnica modrimi očmi, s podolgovatim, zdravo polnim in sladkim licem, da se ga človek kar nagledati ni mogel, in z visoko in močno postavo je bila kakor ustvarjena za srečen zakon.

Ženini so res pritisnili.

Trlep jih je pisano gledal in se veselil, da je Marička sama brž

spregledala vsakega. Ta je bil brez dote, a je široko, samozavestno hlačal in menil, da je že zgolj njegova mladostna in moška moč vredna Maričke in Trlepovine; drugi ni skrival, da mu je največ do Trlepovine; še kateri drugi se je plašil bodočega tasta in malo-dušno umikal, preden mu je bilo ziniti zadnjo besedo.

Marička se jih je gladko otepala vseh po vrsti, najbolj pa tistih, ki so ji brez očetne vednosti prestrezali pot ali ji pod okno hodili naučeno vzdihovat skovane prisega fantovske mesečnosti.

A ko se je oglasil Kraševčev Nace, priden, zelo gospodarstven človek pri tridesetih letih, ji je srce zakoprnelo.

«Nisem mogel drugače, anti kar priti sem moral, da te moško vprašam, ali bi ti bilo prav, če bi te zasnil pri očetu», ji je brez ovinkov povedal.

Tako so na Trlepovini kmalu imeli ženitovanje, ki je trpelo tri dni in tri noči, še čez.

Marička in Nace sta se rada imela; v mladi, motoglavi sreči še čutila nista, da Trlep ni dal vajeti iz rok in da sama nimata nobene besede pri hiši. Srečna zakonca sta vendar stregla očetu, kolikor in kakor sta vedela in znala.

Trlepu se je prav dobro godilo. Kar pomlajal se je, kmalu se je začel še lišpati in lepšati, da je bil kar fantovski.

«Ohó, kaj pa to pomeni?» so sosedje dvigali obrvi.

Trlep se je muzal in ukazoval, kakor da ni mladega gospodarja. Karkoli sta mlada dva ukrenila doma ali na polju, je precej osorno ovrgel.

Marička je hudo trpela, ko je videla, kako težko se ji mož pre-maguje, da se ne bi uprl trdemu tastu.

Nacetu je bilo res čez glavo, kar je Trlep počel. Misli so mu uhajale domov, kjer je gospodaril njegov edini, neoženjeni brat z materjo in s staro deklo.

Kraševčevina je bila ob malem potoku v ozki dolini. Hiša je imela tudi krčmarsko pravico. Stala je bolj na samem.

Ko pa je še tisto zimo na hitro umrl bolehni brat in mu zapustil domačijo, je v Naceta šel velik ponos. Odleglo mu je, da je lahko zamahnil z roko in rekel:

«To je zares moje, tu sem jaz gospodar!»

Trlep ni dal in ni dal do sebe.

Ne samo, da ni Nacetu na Trlepovini dal veljati nobene, ne samo, da se je nanj in na Maričko zadiral za prav in za neprav, — še po Kraševčevini je posihmal lazil in ukazoval, kakor bi bilo vse njegovo.

Bil je kakor voda: poln nemira, poln nejevolje in venomer je nekaj rinil, motal in vrtal.

«Le kaj neki se je ugrelo našemu očetu?» sta mlada dva ugibala.
 «Glejte, nobene sile mu ni, vsega ima zadosti, pa še ti vije in
 vpije, da že res ni ničemur podobno!» so se tudi sosedje zgledovali.
 «Krivi ju kakor vrbno šibino, posebno Naceta. Zakaj —?»
 «Kesa se, da je dal iz rok in se umeknil na zapeček.»
 «Saj se ni.»
 «Pa on vendarle misli, da se je.»
 «E, vsaki hiši udari ura: očetu luč, sinu ključ.»
 Res, vest ga je mórala, da je gledal vase in se bõl z mislimi, ki
 so bolj in bolj uhajale do zavrženega sina.
 «Na dveh domačijah šarim, ko pa se bo vrnil sin, ne bo imel
 kam leči.»
 A ko se je spomnil osebnjske snahe, je stisnil pesti in dvignil oči:
 «Naj tak sin gre, kakor je svet dolg in širok, domačije in očeta
 iskat — sam si je zapravil oboje...!» (Konec prih.)

M I K L O Š I Č F R A N C

R U D O L F K O L A R I Č

(Konec.)

Toda ne samo s slovanskimi, temveč tudi z **neslovanskimi** — **indoevropskimi**, da, celo z **neindoevropskimi jeziki** se je Miklošič veliko bavil. Posebno sta ga zanimali rumunščina in albanščina ter je s svojimi obširnimi spisi o rumunskem in albanskem jeziku postal celo začetnik rumunske in albanske filologije.

Rumunščine se tičejo sledeče monografije: 1. Die slavischen Elemente im Rumunischen (Denkschr. 12. 1861, 70 str.). 2. Über die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten (Denkschr. 30. 1879, 66 strani). V drugi razpravi govori Miklošič najprej o Rumunih v vzhodni Istri, ob severnem in južnem pobočju Učke Gore (Monte Maggiore), v tako zvani Čičariji, in katerih je bilo pred skoraj petdesetimi leti, ko je Miklošič to študijo napisal, še nekaj nad 3000. Danes so se že po večini pohrvatili. Dalje piše o Rumunih na srbskem in hrvaškem ozemlju, o takozvanih Vla hi h ali Mo r l a k i h. Bili so zvečine pastirji ter so se s čredami selili iz kraja v kraj. Nekdaj so bivali tudi na otoku Krku, na vzhodni obali Jadranskega morja ter, kot že omenjeno, v Istri.³⁰ Na sever, v Karpatsko ozemlje pa so prišli

³⁰ Tudi na Slovenskem imamo sledove o Rumunih v Rumunji ali Ru man ji vasi na Dolenjskem blizu Dolenjskih Toplic (zemljevid Mat. Slov. ima Romanja Vas). Za njihovo existenco priča že samo ime (R u m a n i a). Pa

Stari svet — kot pasja spaka,
zgubi se — ubil te bom!

... Pes renči — prokleta ščene —
rep tišči — a neče stran —
Pes prokleti — proč od mene ...
— Hej ti, čuješ, kdo si tam?

— Kdo tam maha z rdečim znakom?
— Dobro glej — prokleta noč!
— Z naglim kdo beži korakom,
Kdo se skriva v senco koč?

— Ne uideš mi nikamor,
bolje, da se živ vdaš!
— To, prijatelj niso šale —
ustrelim, postoj, pajdaš!

Trah-tah-tah! — In le odmev je
odgovoril iz noči ...
Samo veter pobesnel je,
s snegom blazno se reži.

Trah-tah-tah!
Trah-tah-tah ...

... In tako gredo v daljavo —
a za njimi gladni pes.
Spreдай s purpurno zastavo,
za vihar nedotakljiv,
od svinčenke neranljiv,
nad zameti varno hodi,
po sneženi stezi vodi,
v kodrih rožnat venec, čist —
gre pred njimi — Jezus Krist.

Januarja 1918. l.

K O R E N I N A V Z E M L J I

I V A N Z O R E C

(Konec.)

Zito se je vretenilo v klasje, ječmen je že rumenel. V razoru je prepelela prepelica in štela pedi, na nebu je visel škrjanec in s srebrnimi zvončki govoril v dobro jutro, solnce je pilo tenko meglo ob Témenici, spočita vas se je s hitrico gnala na delo.

Trlep se je utrgal z njiv in se neutegoma zadrevil na Krašev-

čevino. Pot ga je speljala med travnike in noga se mu je kar zapičila, ko se je ozrl med puhteče kopice sena.

«O ti vražji kosci!» je zaklel in se z obema rokama oprl v boke, kakor voznik, če se mu kolo stre sredi ceste.

Kako so olasali lepi travnik! Redi so kar kosmate, da bi dober kosec lahko po njih nakosil še malo menj ko za dober voz sena! Ves nejevoljen je primomljal pred Nacetovo mater, ko je pravkar kruh vsajala v peč.

«He, ti, stara! Vprašaj, vprašaj svoje umne kosce, ali vsaj vedó, kje se kuri utiplje jajce!»

Ženski je sredi prijema zastal lopar, tako začudeno je pogledala ranega gosta.

«Vprašaj jih sam, burklež jezični!» se je nejevoljno nasmehnila in brž vsadila še zadnji hlebec.

«Saj jih tudi bom!» je že vpil. «Pa najbrž ne vedó... Kako se kosa drži, prav res ne vedó... Tak travnik —, pokošen pa kakor ostrižena ovca!»

Mencal je po veži in gospodinjo pestil z grajo, ki jo je vedel za vse, kar je kje stalo ali ležalo.

«I, kdo te je tu najel za varuha?» je Kraševčevko pogrelo.

«Kdo si, da me vprašaš tako trapasto?» je revskal. «Boga bi zahvalila, če hočem popravljati za teboj!»

«Tu mi ne boš motovilil, nisem te klicala. Meni se ti za svoje, če kaj imaš!»

O, tri sto Matičkov! Take pa še ne...! Očitek, da je na zapečku in da mu nemara gre le še molek v roke, ga je strahovito privzdignil.

«Ženska, ne govori čez ojnice, ti pravim!» je dvigal roké in kazal zobé. «In molči, ti pravim, pa delaj, ti pravim, kakor sem ti že nekaterikrat velel, — ne gosteli, ti pravim, ne upiraj se...!»

A ona je cepetala pred njim in sopihala:

«S poti se mi spravi! Jaz gospodarim tu, gospodariti ti, kjer kaj imaš, če imaš!»

«Le stoj, ti!» ji je od jeze ves zardel pretil. «Prav do uma ti povem, da se bo tu in tam godila volja moja, gosteli, baba, ali ne gosteli... To ti enkrat povem, vedi pa za zmerom!»

Debelo se je še priveril in kakor burja odhlačal na Kraševčeve njive, da se mu je vsakdo že od daleč umikal.

Domov se je vračal kaj slabe volje. V mislih je še enkrat strigel hudo besedičnost razdražene ženske in od užaljenosti stiskal pesti.

«O, le počakajte, čeljusti široke! Saj je komaj ‚dobro jutro‘; ko bo ‚dober dan‘, bo moj, ves moj dan...!»

Pred vasjo ga je prestregla vdova Goršela.

«Kje pa si že bil, ti?» ga je pozdravila.

«Eh, s Kraševčevko sem se lomil», je zamahnil z roko. «Vse ji gre v nič, pa ne vidi. In če ji človek dopove, kaj ni, da bi bilo, ji še prav ni!»

«Vidiš, do mene pa te nič več ni», mu je presekala besedo. «Ali si kaj hud, ka-li?»

«Zakaj neki?» se je nasmehnil in zagledal v njene žive oči.

«Pa vendar —. Saj te tako dolgo že ni bilo.»

«Ali bi prišla rada ljudem na zóbe?»

«Po volji mi pa tudi ni, da bi se skrivala, ko treba ni.»

«Kaj ne veš, kakove križe imam z domačijo?»

«Kakove? Saj si jo dal iz rok.»

«Še zmerom se bojim za njo, ne upam si odmekniti petá, vse bi šlo navzdol!»

«Da, in tako se pekliš nad potrebo, skrbi vkladaš povsod, hvaležen pa, sam praviš, ti ni nihče... Jaz, glej, bi ti bila hvaležna do komolca, ko bi se včasih oglasil in mi pomagal vsaj z dobrim svetom.»

«Storila bi pa nemara le po svoji ženski pameti.»

«O, ti —!» mu je zapretila.

Pa res. Po polju in okoli živine letati mora — sama; prodajati prirejo in pridelek — sama; kupovati, kar domačija potrebuje, — sama; z družinčadjo se prerivati — sama; živeti in se ubijati — sama; povsod in za vse zmerom — sama, le sama, nikjer je ni prave moške roke...

«Še malo potrpi, glej jo, saj sva si v besedi!» se je smehljajal.

«Kako se me braniš! Zakaj —? Samo to povedi!»

In on se je šalil:

«Ali mi nisi, ko sem te vprašal, preden sem dal Marički, sama rekla, da se je ženiti dosti kmalu, če je tri dni pred smrtjo?»

«Sem, in zdaj se mi to utepa! Staram se in sama križam z domačijo. Ampak tačas sem mislila, da je zakon trnje venec.»

«Nekateri vidijo le trnje, drugi le venec.»

«Najbolje store tisti, ki vidijo oboje in po pameti nosijo oboje.»

«Lepo si povedala.»

«O, kmetija pa vdovi rodi le trnje; venec, cvetje ji vene v skrbeh, delu in samoti.»

— Vso pot mu je potlej vrela po glavi misel na Goršelo; kaj bi si tajil, marsikatero mu je godno vzela iz pameti.

«Goršela meni prav, češ, da ni treba več tihotapiti», je poln dobre volje verjel.

Dobro voljo mu je skalil Nace, ki je bil v tem že zvedel za prepir na Kraševčevini in se ga precej lotil, češ, kaj sitnari po njegovi domačiji in žali njegovo mater; prav moško se mu je uprl.

Da se nikoli ne bi bil!

Trlep je kar obstal, da se zet upa upirati. Potlej pa je zdivjal, da se je zgedovala vsa vas. In ko se Nace le ni dal, se je oblastni Trlep zaprašil vanj in ga udaril.

«Jezus, Marija!» je Marička strahoma zavpila in skočila med huda moža; pa Nace ga je že pehnil od sebe, da je nepremišljeni tast omahnil.

«Zakaj me tepete?» je Nace od jeze in užaljenosti hripel, da so se mu besede trgale in zatikale. «Ali zato, ker nočem, da bi mi žalili mater in odganjali družinčad od hiše...? Ha, samo svojim sivim lasem se zahvalite in Bogu, da ste Maričkin oče: — drugače bi se vam zdajle kaj primerilo, to vam rečem in rečem...!»

Trlep je sam spoznal, da se je res nekoliko prenaglil. Molče se je potulil, a jezen je bil, da so ga kar barve spremetale.

«Pa samo, da vem, kako misliš!» je momljal sam vase in begal po polju. «Videli bomo, kdo bo nosil greben...»

III.

Tisti večer je šel brez večerje in dobre besede spat.

Globoka noč se je jokala v temi, vihar jo je tepel, in strah je je bilo same sebe; drhteči bliski so svetili piskajočemu pišu, izza gorá je vanj tulil zamolkel grom.

Trlep, v misli zadolben, je sedel na postelji in klel sina, ki je kriv, da je Trlepovina dobila zeta, upornega pritepenca.

«E, prav meni Goršela...», je na vse kite plel misli. «A Bog vé, da sem jima hotel še dolgo prizanašati; zdaj vidim, da ni treba več...»

Noč je že bledela, pa še ga ni upokojil spanec; malo pred dnem je zadremal in ni dosti manjkalo, pa bi bil zaspal rano uro.

Strahoma je bušil pokonci, se gredoč prekrižal, brž skočil v hlače in čevlje in se prhaje umil na dvorišču pod žlebom.

Po hudi noči je izza svetega Kuma vstajalo dobro jutro, tiho in ubrano kakor deloven človek na posvečen praznik.

Šel je visoko v reber, da bi videl, ali je voda izpodjedla zemljo.

Njive so živele v deževni rosi, ki se je bleščala v ranem solncu, da se najdragoceneji dragulj ne more tako; hosta je v brezvetrju molčala kakor bi počivala od strahu in viharja, ki je snoči grmel po njej; le Témenica se ni mogla umiriti: razburjena in kalna je tresla nizki breg in bežala sama pred seboj.

Trlep je temno gledal po dolini. A pogled na zemljo, ki jo je imel tako rad, se mu je kmalu ublažil.

Oči so mu tipale Goršlovino.

«Pridna hiša . . .», so mu jo misli ljubile.

«Lepa domačija . . .», so jo hvalile.

«Kmalu bo moja . . .» so se prešerno veselile.

Tiho je vse pripravil z Goršelo, a zvedelo se je vendarle.

«Stari Trlep se ženi!» so sosedje kmalu zagnali glas po vsej dolini.

«Ko se grob Trlepki še vlegel ni.»

«Eno v jamo, drugo v slamo.»

«Goršela ne bo napačna.»

«Kaj veš, ljubezen ima peroti, zakon pa bergle.»

«Bogata vdova ni vdova.»

«E, mož brez žene je kakor cerkev brez zvonika.»

«In funt ženskega mesa je dražji ko cent telečjega.»

«Dobro, da sta brez otrok.»

«Anti veš, da jih ne bo?»

«Žena brez otrok — travnik brez trave.»

Oba sta bila močno v zobeh.

Poreden sosed se je na samem lotil Trlepa:

«Da, da, če se star panj vname —. Ognja ni, ognja, tli in smrdi pa zadosti —.»

«Ne dregaj v osir, ti!» mu je kazal zobé.

«Povej no, ljubi ženini mladi, kaj te res tako tišči mleko, da si se dal oklicati kar enkrat za trikrat?»

«Kaj ti mar!» je ženini revsknil in se umeknil kačjepičnemu jeziku.

Noge so ga kar na slepo zanesle med Goršeline njive in travnike. Opojni vonj poljá ga je široko pozdravil, kakor bi vedel, da je prišel gospodar. In gospodar je hodil po grivastih mejah, težkal zdaj všenični, zdaj rženi klas in pasel oči.

Srce mu je bilo zvrhoma polno veselja in ljubezni.

Sosedje so ga opazovali.

«Glejte, Trlep je na ogledih.»

«Samopridnik že prevzema domačijo.»

«Goršela bi lahko dobila mlajega.»

«Gospodarja pa ne boljega.»

«Gospodar . . . tisto pa: nikjer ga ni nad Trlepom. Ko bi še srce imel drugo, bi bil mož, da ga vsa škofija nima takega.»

Ko so vse pokmetovali vidno in pridno, je bila poroka.

Na novi domačiji je gospodaril, kakor bi bila od nekdanj in za

zmerom njegova. Ampak sredi največjega dela je postajal in se oziral po Trlepovini, lepi, tihi, mirni.

In pogled mu je bil teman.

V vsaki kepi zemlje ondile je trud in znoj Trlepov. Zdaj šari po nji človek, ki nima Trlepovega imena.

Misel je poklicala Janeza, a užaljena in obupana ljubezen se je razjokala in raztogotila nanj. Oči so se upirale na Trlepovino, srce je slišalo njen klic. In bolj ko ga je od daleč vabila, bolj mu je bilo hudo. Najrajši bi bil pustil vse znêmar, pa se ga je držalo s sto vezmi in mu je bilo na poti kakor kost v grlu.

In kar inako se mu je storilo. Dve domačiji sta gledali za njim: prva, ki je iz nje raste, druga, ki se je vanjo presadil... Srce, lačno zemlje, ni bilo sito, ker mu je manjkalo miru in čiste vesti. Iz doline je dihal veter, noseč s seboj zamolke glasove življenja, duh vasi in vonj polja.

«Otroci... otroci...!» je vzdihoval in trpel.

Ljubezen, zmerom silnejša, zmerom obupnejša, je pestovala polje, travnike, hoste, ki so šelestele in govorile z jezikom, slišnim samo veliki ljubezni.

IV.

Ko je Janez zvedel, da ga je oče zavrnil, od žalosti ni vedel, kaj bi počel. Sprva se je kar na splav hotel zadreviti domov, da bi se pravdal in gnal za pravice edinega sinu, pa je na prigovarjanje ženino opustil to misel, preračunal, koliko sta si z ženo prihranila v našem denarju, in spoznal, da še nimata zadosti.

«Še kakovo leto, pa bo», sta sklenila.

«Potlej si bova lahko kupila drugo domačijo», ga je žena tolažila. «Pa če bi bila graščina, Trlepovina ne bi bila!» se je v njem z vso bolečino oglašal klic domače zemlje.

«Saj je človek zadovoljen, če nima vsega po volji, tudi z vsem, kar Bog da», je govorila, ker je bila osebenjica in ni vedela, kako globoko gredo korenine ljubezni do rodne zemlje.

Zavest, da ga je oče zbrisal s Trlepovine samo zaradi njegove žene, ga je bolela in žalila zdaj bolj ko kdaj prej.

Zameril je in ni pisal ne očetu in ne Marički.

Prsi so mu bile pretesne za srce, otožnih čuvstev in užaljenosti je bilo toliko, da se ni moglo umiriti. Podnevi in ponoči so mu pred dušo migljali prividi domačije, kakor bežne slike so se mu kazale in mu spet zginjale udelane njive in lepe hoste, a mimo njih je med ravnimi travniki — to je kar slišal — tiho žuborela Témenica in mu budila sladke spomine mladosti in domačnosti.

Še dobro leto ni več strpel, pa se je z ženo in tremi otroki napotil domov.

A ko je stopil pred očeta in ko je videl, kako se je postaral in kako ga peče huda vest, mu je podal roko in ga tolažil, češ, da si lahko kupi dve Trlepovini.

Marička in Nace sta hotela, da bi Janez za prvi čas ostal na Trlepovini.

«Na rodnem domu ne bom osebénkoval», je odkimal.

Tudi Goršela je želela, da bi se nastanil kar pri njej.

«Hvala, ne bom», je odklonil tudi njej in najel borno kočó za vasjo.

To je Trlepa strašno potrlo. Spoznal je, da je sebe in sina udaril po srcu, ko je domačijo hotel obvarovati neke umišljene sramote. In tale osebénjica, le kakova ti je!

Lasje so ji dolgi, dolgi in težki, da ji kite komaj imajo prostora na glavi. In oči, čudovite, skoraj nepopisne, polne mehko-be in sinjega pobleščavanja in krotke in nežne kakor daljna deklíška pesem v somraku...!

V srcu jo je prosil odpuščanja in misel mu je od nje begnila do sina, ponosnega in prav trlepovsko samosvojega.

«Čeprav ne za zmerom, za zdaj mu je vendarle tudi osebénjak sin», se je stegoval hudoben jezik.

«Snaho je zmerjal z osebenjico, pa je imela dote, kakor nobena tu pri nas.»

«Zdaj ima napuhnež rep prisekan.»

«Čez sedem let pride vse prav, še stara pratika...»

Z L A T O P O L J E

M I R A N J A R C

I.

O, pomlad, ki zaveje nad logi in vrta...

Sinji nemir me je vsega pregrnil,
v svežost me je obudila dobrava.

Kot da se tujec iz dalje sem vrnil:

Kje se je vzela pojoča bleščava,
kdo naučil je ptice prebirati

zlate strune, ki mrežijo veje,

kaj se izseva iz gozdne odeje

name lahnó osvajalno? Odmirati

sebi — o, duše novo razcvetanje!